

CUMHURİYET DEVRİNDE 1981'E KADAR ÖZEL EĞİTİM

Doç. Dr. Doğan ÇAĞLAR

Yıl 1981 ulu önderimiz Atatürk'ün doğumunun 100. yılı. Bu yılı yalnız biz değil, dünya Atatürk yılı olarak kabul ve ilan etti. Birkaç ülke hariç dünya milletleri ulu önderimiz Atatürk'ün anısına toplantılar düzenliyor, fikirlerini ve yaptıklarını tartışıyor. Çünkü Atatürk yalnız Türk milletinin kurtarıcısı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu değildir. O, bağımsızlıklarını kaybetmiş ülkelerin bağımsızlıklarını kazanmalarında izlenecek yolları çizen ve eylem olarak gösteren rehber liderdir. O, insanlar arasında barışa içtenlikle inanarak "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" özdeyişini ulusal ve uluslararası düzeyde izlenmesi gereken temel politika olarak ilk vurgulayan devlet adamıdır. O, birçok içten, inançlı özdeyişleri ve bunlara uygun eylemleri ile dünyanın hayranlığını kazanmış nadir devlet adamlarından biridir ve hatta tek liderdir demek abartma olmaz. O, sözlerle değil her söylediğini yaparak önder olmuştur. Savaşta onu izleyenler sonu ölümle noktalanacak bir yolculuğa severek çıkmışlardı. Çünkü, en önde, o vardı. "Siz cennete ben memlekete" diye askerlerin arkasında yer almadı. Kurtuluş savaşını planlarken en tehlikeli girişimlerde, o önde idi, en çok çalışıp çabalayan o idi. Ulu önderimiz Atatürk "Herşey millet içindir" özdeyişini yaşamı boyunca ve sonunda eyleme dönüştüren TEK DEVLET ADAMIDIR.

Atatürk, Victor Hügo'nun büyük eseri Sefiller'inde hayalinde canlandırdığı ve "yaşam almak değil, vermektir" diye noktalandığı görüşün tek örneği ve simgesi olmuştur. Örnek insan, ulu önderimiz Atatürk yaşamı boyunca sahip olduğu kol düğmesinden çiftliklerine kadar herşeyini gerçekten sevdiği milletine vermiştir. Atatürk inmadığı, yapamayacağı, yapılamayacak hiçbir söz etmemiştir. Atatürk gerçekleri olduğu gibi gören ve her dediğini eyleme dönüştüren yüce bir Türk devlet adamıdır.

Ulu önderimiz Atatürk eğitimle ilgili birçok üstün görüşler ve çağdaş ilkeler geliştirmiştir. Ancak bunların çoğunu eyleme dönüştürmeye yaşamı yetmemiştir. Çünkü, eğitime ilişkin görüşlerin uygulamaya dönüştürülmesi ve ürünlerin alınması en az 20 yıldır. Atatürk, eğitimi, Türk Ulusunu Çağdaş Uygarlık düzeyinin üstüne çıkaracak en güçlü bir araç olarak görmüştür. Eğer Atatürk'ün yaşam süreci onun eğitim görüşlerini eylemlere dönüştürmeye yetseydi o zaman Türkiye, Atatürk'ün Türkiye'si olabilirdi.

Atamız eğitime inanç ve güvenini 1921 de söylediği sözlerle şöyle açıklıyor. "Bugün, eriştiğimiz nokta, hakiki kurtuluş noktası değildir. Kurtuluş için bilim gerekir, teknik gerekir. Bilim ve teknik, okulda kazanılır. Eğitim okul demektir. Okul, insanlığa saygıyı, ulusa ve ülkeye sevgiyi ve istiklalin şerefini öğreten kutsal bir yerdir". 1925 yılında ise "Eğitimidir ki, bir ulusu, hür, bağımsız, şanlı ve yüksek bir toplum halinde yaşatır; veya bir ulusu kölelik ve yoksulluğa terkeder". Bu onun ne kadar derin ve engin bir ileri görüşe sahip olduğunu göstermektedir. O dehanın eğitime ilişkin bu inancını eyleme dönüştüren birçok ülkeler ürünlerini de alarak beklenen gelişimi sağlamışlardır.

Buraya kadar Atatürk ve onun eğitime olan inancından kısaca bahsettik. Şimdide Atatürk'ün özel eğitimle ilgili görüşlerini açıklamak isterim. Okurlarım biraz sonra yazacağım Atamızın özdeyişinde özel eğitim ile bir kelime dahi göremeyecekler ve belkide özel eğitimle bu özdeyiş arasında bir bağlantı kuramayacaklardır. 1963 yılına kadar bende bu özdeyişteki yüce anlamı ve inceliği keşfedemiyenlerdendim. Atatürk toplumu her zaman bir bütün olarak görmüş. Durumları ne olursa olsun toplumu oluşturan bireyleri, hiç bir zaman toplumdan soyutlamadan, onları sınıflandırmadan bütünü ayrılmaz bir parçası olarak görmüştür. "İmtiyazsız sınıfsız kaynaşmış bir kitleyiz" deyimi onun bu konudaki inancının aynasıdır. Ulu önder Atatürk'ün özel eğitimin gereğini içeren özdeyişi şöyledir: "Bizim izleyeceğimiz kültür politikasının temel amacı, önce mevcut bilgisizliği ortadan kaldırmaktır. Bunun için, ülkede, kız-erkek, okuyup yazma bilmeyen tek vatandaş kalmayacaktır". Atatürk'ün, eğitim görüşünde odaklaşan ilkelerden en önemlisi tüm halkın eğitilmesidir. O'na göre eğitim sadece elit bir zümrenin tekelinde olamaz. Ulusun bütün bireyleri eğitim olanaklarından yararlanmalı; eğitim tabana indirilmeli, herkes eğitilmeli ve bilgisizlik bütün yurt düzeyinde, kökünden yok edilmelidir. Ulu önder Ata-

türk'ün 1925 lerde koyduğu bütünlük (herkese eğitim) ilkesi gelişmiş diye nitelediğimiz ülkelerin eğitim uygulamalarına 1950 lerden sonra girmiştir. "Herkes için eğitim" (Education for all) şeklinde sözlendirilip yepyeni bir ilke gibi uygulamaya başlanmıştır.

Atatürk, eğitimi toplumu oluşturan her bireyin doğal ve temel bir hakkı olarak görmüştür. Sakat-sağlam, fakir-zengin, kız-erkek, analı-babalı-kimsesiz, olmasına bakılmaksızın her vatandaşın eğitilmesini toplumsal bütünleşmenin ve toplumca kalkınmanın ilk gereği olarak görmüştür. Hatta herkes için eğitim derken özel eğitime muhtaç-özürlü insanların eğitimine ayrıca değinmeyi toplum anlayışına, insanlık anlayışına ters düşen bir durum olarak görmüştür. Onları da toplumda eşit haklara sahip olan, toplumun saygıdeğer kişileri olarak kabul etmiş, onları ayırt etmek aklından bile geçmemiştir. Ama toplumu oluşturan bütün bireylerin eğitilmesi gerektiğini birçok söylevlerinde vurgulamıştır. Bu yüce ve olgun görüş 1981 lerde dahi çok gelişmiş ve uygar olarak nitelediğimiz ülkelerin çoğu tarafından bu düzeyde benimsenmemiştir.

Ulu önder Atatürk'ün 1925 lerde koyduğu "Herkes için eğitim verilmesi" ilkesi ülkemizde içtenlikle uygulamaya başlanmış olsa ve ülkenin mali olanaklarının elverdiği oranda devam ettirilseydi, bugün 1981 yılında dünyanın en uygar ülkeleri arasında yerimizi almış olurduk. Çünkü, bugün bir ulusun uygarlık düzeyi o ülkenin özel eğitime muhtaç çocuklara sağladığı eğitim olanakları ile ölçülmektedir. Biz O'nun yüce görüşlerini uygulamadığımız için bu konuda çok yaya kaldık. Hatta toplumun ayrılmaz bir parçası olan özel eğitime muhtaç kimseleri Atatürk'ün koyduğu ilkelere taban tabana zıt düşecek biçimde toplumda 2. ve hatta 3. sınıf kimseler olarak gördük ve eğitim haklarını kısıtladık. Bu hususu bundan sonra açıklayacağız.

ÖZEL EĞİTİM

Yazımızın bu kısmında asıl konumuz olan özel eğitim nedir, özel eğitime muhtaç birey kimdir? Özürlülerine göre bunların tanımları ve bilimsel bir sınıflandırılması yapılacak ve okuyuculara alanın kapsamına giren özürlü tanımlanacaktır.

Özel Eğitim Alanı İle İlgili Tanımlar ve Temel Kavramlar

1. **Özel Eğitim (ÖE):** Özel eğitime muhtaç çocukların eğitimleri için özel olarak yetiştirilmiş personel; geliştirilmiş eğitim prog-

CUMHURİYET DEVRİNDE 1981'e KADAR ÖZEL EĞİTİM

ramları ve bu çocukların özür ve özelliklerine uygun eğitim ortamında sürdürülen çalışmalara özel eğitim denir.

Burada vurgulanan özel eğitimin üç niteliğini belirtmekte yarar vardır.

- a) Özel yetişmiş personel
- b) Özel olarak geliştirilmiş eğitim programları
- c) Özel şekilde düzenlenmiş eğitim ortamı.

Bunlar sağlanmadığı takdirde özel eğitimden söz etmek yerinde olmayacaktır.

2. Özel Eğitime Muhtaç Çocuk (ÖEMÇ): Bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal özelliklerinde, belli bir oranda, sürekli olarak yeti ve işlev kaybı nedeniyle normal eğitim hizmetlerinden yeterince yararlanamayacak durumda bulunan çocuk özel eğitime muhtaç çocuktur.

Özel eğitim alanının kapsadığı özürleri bedensel, zihinsel, sosyal, öğrenme özellikleri ve birden fazla özürleri yönünden olmak üzere beş ana başlık altında inceleyebiliriz.

I. Bedensel Özellikleri Yönünden ÖEMÇ

1. Görme özürülüler:

a. Kör: Bütün düzeltmelere rağmen iki gözle görmesi 1/10 dan aşağı olan, eğitim ve öğretim normal yaşam ve çalışmalarında görme gücünden yararlanılmasına imkan olmayana "kör" denir.

b. Az gören: Bütün düzeltmelere rağmen iki gözle görmesi 3/10 dan aşağı olan, özel bir takım araç ve yöntemler kullanmadan eğitim ve öğretim normal yaşam ve çalışmalarında görme gücünden yararlanamayana az gören denir.

2. İşitme Özürhuler:

a. Sağır: Bütün düzeltmelere rağmen işitme kaybı 90 desibelden daha fazla olan —eğitim ve öğretim— normal yaşam ve çalışmalarında işitme gücünden yararlanamayana sağır denir.

b. Ağır işiten: Bütün düzeltmelere rağmen işitme kaybı 25-90 desibel arasında olan, —eğitim öğretim-normal yaşam ve ça-

lışmalarında işitme gücünden ancak yardımcı araçlarla yararlanabilene ağır işiten denir.

3. Konuşma Özürlü:

Konuşmanın akışında, ritminde tizliğinde, vurgularında, ses birimlerinin çıkarılışında, eklemenişinde (artikülasyon) ve anlamında bozukluğu bulunana konuşma özürlü denir.

4. Ortopedik Özürlü:

Bütün düzeltmelere rağmen iskelet, sinir sistemi, kas ve eklemleri, eğitim ve öğretim —normal yaşam ve— çalışmalarında yeteri kadar yararlanılamayacak ölçüde sakatlanmış olana ortopedik özürlü denir.

5. Sürekli Hastalığı Olan

Sürekli bakım veya bakım ve tedavi gerektiren hastalıklar nedeni ile, eğitim ve öğretim —normal yaşam ve— çalışmalarında özel önlemlere ihtiyaç gösteren kimse sürekli hastalığı olan kimse dir.

II. Zihin Özellikleri Yönünden ÖEMÇ:

1. Üstün Olanlar

a. Üstün zekalılar:

Seçkin yeteneklerinden dolayı yüksek seviyeli iş yapmaya yeterli olduğu profesyonel olarak nitelenen kimseler tarafından belirlenmiş kimsedir. Bu çocuklar kendileri ve toplum için gerekli yardımları gerçekleştirmek için normal okul programlarının sağladığı hizmetlerin ötesinde özel hizmetleri, konuları içeren farklı eğitim programlarının yapılmasını isterler. Kısaca,

Zeka bölümleri, çeşitli ölçülerde, sürekli olarak 130 ve daha yukarı olana üstün zekalı denir.

b. Üstün Özel Yetenekliler:

Zeka bölümü çeşitli ölçeklerde sürekli olarak 120 ve daha yukarı olupda güzel sanatlar, matematik, fen ve teknik gibi belirli

alanlarda yaşlılarından belirgin ölçüde üstün olana üstün özel yetenekli denir.

c. Geri Zekalılar:

Doğumdan önce, doğum sırasında ve doğumdan sonraki gelişim süresinde oluşan çeşitli nedenlerle, psiko-devimsel (motor) Zihin ve sosyal gelişim ve fonksiyonlarında sürekli yavaşlama, duraklama ve gerileme sonucu olarak akranlarından dörtte bir ve daha yüksek oranda gerilik gösterenlere geri zekalı denir.

Bunları üç alt grupta görmek mümkündür.

1. Eğitilebilir geri zekalı (EGZ):

Zeka bölümü çeşitli ölçeklerde sürekli olarak 45-75 arasında olana EGZ denir.

2. Öğretilebilir geri zekalı (ÖGZ):

Zeka bölümü çeşitli ölçeklerde sürekli olarak 20-44 arasında olana ÖGZ denir.

3. Ağır derecede geri zekalı (ADGZ):

Zeka bölümü çeşitli ölçeklerde sürekli olarak 0-19 arasında olana ADGZ denir.

III. Ruhsal ve Sosyal Uyum Özellikleri Yönünden ÖEMÇ:

1. Ruhsal ve duygusal uyumsuzluğu olan:

Duygusal güçlükleri nedeni ile kendi gelişimleri engellenen, diğer insanlarla ilişkileri zorlaşan ve bu nedenle olağan eğitim hizmetlerinden yararlanması imkansızlaşan ve özel önlemler alındığı zaman eğitim alacak durumda bulunanlara ruhsal ve duygusal güçlüğü olan denir.

2. Sosyal uyumsuzluğu olan:

Bunları da üç grupta görebiliriz.

a. Suça yönelen çocuklar:

Davranışları, sosyal çevreleri, ana ve baba tutumları, kişisel özellikleri nedeni ile suç işlemeye yatkın veya suç işleme tehlikesinde bulunana, suça yönelen çocuk denir.

b. Suçlu çocuk:

Türkiye Cumhuriyeti ve diğer ülkelerin yasalarına göre suç sayılan davranış ve tutumları gösteren ve yapana suçlu çocuk denir.

c. Korunmaya muhtaç çocuk:

Çeşitli nedenlerle bedensel, ruhsal, sosyal, duygusal ve moral (ahlâk) gelişimi tehlikede bulunan kimseye korunmaya muhtaç çocuk denir.

IV. Öğrenme Özellikleri Yönünden ÖEMÇ:

1. Kültürel yoksunluğu olan çocuk

Genel zeka düzeyi yönünden hiç bir özürü ve ayrıcalığı olmamakla beraber, yetiştiği çevrenin nesnel ve kültürel yoksunluğu yüzünden eğitim ve öğretim için gerekli güdüleri, ilgileri ve yaşantıları bulamayan kimseye kültürel yoksunluğu olan çocuk denir.

2. Diğer öğrenme güçlükleri olanlar

Organsal ve görevsel nedenlere bağlı özel nitelikte anlama, okuma, anlatma, yazma, çizme, matematik, tanıma, kavramlaştırma ve benzeri öğrenme güçlüğü olan kimselerdir.

V. Birden Fazla Özürleri Nedeniyle ÖEMÇ'lar

Bunlar yukarda sayılan ve tanımlanan birden fazla özürleri olanlardır. Örneğin kör-sağır, sağır-geri zekalı, sağır-özel yetenekli, kör-özel yetenekli, ortopedik özürlü-konuşma özürlü vb. Ülkemizde özel eğitime muhtaç çocukların okul nüfusundaki oranları % 14 olarak tahmin edilmektedir. Bu tahmini orana göre 1981 yılında 0-18 yaş grubunda 3.046.680 çocuk olduğu söylenebilir. Bunlardan ancak 30.000.000 kadarı eğitim olanaklarına kavuşmuştur. Bu tüm ÖEMÇ'ların yaklaşık olarak % 1'idir.

Cumhuriyet Devrinde Özel Eğitime Muhtaç Çocuklara Sağlanan Eğitim Hizmetleri

ÖEMÇ'lar için Cumhuriyet devrinden önce de birçok büyük hizmetler sağlanmıştır. Özellikle Enderun okullarında üstün zekalı ve üstün özel yetenekliler için dünyanın en mükemmel eğitimi ya-

pılmıştır. Ayrıca Darüleytamlar vd. kurumlarda kimsesiz, şehit çocukları ve korunmaya muhtaç çocuklar için çok yönlü büyük hizmetler yapılmıştır. Bu yazımdaki tarihçe bilgisi daha ziyade bundan önceki kısımda verilen sınıflandırmadaki sıraya uyarak sadece Cumhuriyet devrinde özel eğitime muhtaç çocuklar için sağlanan eğitim olanaklarının bir özeti olacaktır.

Bu kısım, ulu önder Atatürk'ün önemle üzerinde durduğu "Herkes Eğitim İlkesinin" özel eğitime ne zaman, nasıl, ne düzeyde yansıdığına bir göstergesi olacaktır.

Şimdi özel eğitime muhtaç çocuklar için Cumhuriyet Döneminde sağlanan eğitim olanaklarını sınıflandırmamızdaki sıralamaya göre açıklamaya çalışalım.

I. Görme Özürlülere Sağlanan Eğitim Olanakları

Görme özürlülerden ancak körler için eğitim olanakları sağlanmış, az görenler için hiç bir öğrenim olanağı sağlanmamıştır. Ancak az görenlerden başvuranların çoğu kör sayılarak körler okullarında onlarla birlikte eğitime alınmışlardır.

Şimdi körler için sağlanan eğitim olanaklarını tarih akışına göre görelim.

Türkiye de körler için ilk okul, 1889 yılında İstanbul Ticaret Mektebinde sağlırlarla birlikte açılmıştı. Bu okul önce okul Müdürü Grati Efendi sonrada oğlu Lui Grati tarafından yönetilmişti. Bu okul 1919 yılında kapatılmıştı.

Bundan sonra 2. girişim 1921 de İzmir'de özel bir dernek tarafından olmuş ve "Sağır-Dilsiz ve Körler Okulu" kurulmuştur. Burada da körler ve sağlırlar birlikte eğitim ve öğretim görmüştür.

T.B.M.M. nin himayesinde İzmir'de Körler ve Sağlırlar Okulu 1923 te açılmıştır. İlk müdürü kendisi sağır olan ve İstanbul Sağlırlar ve Körler okulu mezunu Ali Fuat Bey olmuştur. İkinci aşamada okul 1924 yılında Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaletinin (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı) sorumluluğuna verilmiştir.

Bu okulda körlerin eğitimi 1951 yılına kadar sağlırlarla birlikte yapılmıştır. 1951 yılında TBMM. tarafından çıkarılan 5822 sayılı kanunla Milli Eğitim Bakanlığına devredilmiştir. Aynı tarihte körler sağlırlardan ayrılarak 1951 yılında Ankara'ya nakledilmiştir. Gerçek

anlamda körler, bağımsız ve ayrı bir körler okuluna 1951-1952 öğretim yılında Ankara-Etimesğutta açılan okulla kavuşmuştur. Bu okul 1952-1953 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsüne bağlı Beden Eğitimi Yüksek Okuluna nakledilmiştir. Bu okul bugün körler ortaokulu olarak Ankarada etkinliğini sürdürmektedir.

Ankara da açılan körler okulu önce altı sınıflı ilkokul olarak başlamış sonra üç yıl süreli ortaokul ve gene bu düzeyde üç yıl süreli orta sanat bölümünüde içeren ilk ve ortaokul olarak geliştirilmiştir.

Türkiye de 2. körler okulu Aralık 1954 de Gaziantep'te açılmıştır. Sonra aynı ilin Karşıyaka semtinde Devlet tarafından yeni modern bir körler okulu binası yaptırılmış ve okul bu binaya taşınmıştır. 1967 yılında Gaziantep Körler Okulunda da ortaokul kısmı açılmıştır. Türkiye'nin üçüncü körler okulu 1971-1972 öğretim yılında İstanbul-İstinye de Recaizade Ekrem İlkokulunun I. binasında açılmıştır. 1976 yılında bu okula devam eden kör öğrencilerin bir kısmı normal okullara devam ettirilmek suretile sosyal bütünleşme öğretim denemesine başlanmış ve devam ettirilmektedir. İlk denemelerinden iyi sonuçlar alındığı söylenebilir.

Dördüncü körler okulu 1972-1973 öğretim yılında İzmir-Bornova da Yetiştirme Yurdu olarak kullanılan eski bir binada açılmıştır. 1977 yılında yeni binası tamamlanınca oraya taşınmıştır. Yalnız ilkokul kısmı vardır.

Türkiye'nin beşinci körler okulu 1973-1974 öğretim yılında Ankara Aydınlikevler de açılmıştır. Ancak bu okulun açılması ile Gazi Eğitim Enstitüsü yanında 1952-1953 yılında açılan körler okulu sadece ortaokul olmuş ve ilk kısmı Aydınlikevler de yapılan yeni körler okuluna taşınmıştır.

1960-1961 öğretim yılında İstanbul'da bulunan körlerin evlerine en yakın normal ilkokullara devam etmelerini sağlayan "Gezici Öğretmenlik" denemesine başlanmıştır. Bu deneme çalışmalarını yapmak üzere körlerin eğitimi konusunda yurt içinde ve Almanya da özel eğitim görmüş bir öğretmen görevlendirilmiştir. Ancak bu deneme 2 yıl sürdürülmüştür.

1973 yılında İstanbul'da yetişkin körler için bir Rehabilitasyon Merkezi açılmıştır. O zamandan beri 6 aylık devrelerle yetişkin körlere rehabilitasyon hizmetleri sunmaktadır.

CUMHURİYET DEVRİNDE 1981'e KADAR ÖZEL EĞİTİM

1980 yılında Tokat'ta altıncı körler okulu açılmıştır. Fakat etkinliğe geçememiştir. 1980-1981 öğretim yılında Türkiye'de 6 körler okulu körlere hizmet vermektedir. Bunlardan 4'ü ilk, biri orta, biri hem ilk ve hemde orta öğretim düzeyinde eğitim öğretim yapmaktadır.

Tüm körler okulları 1957-1958 öğretim yılında hazırlanan "Körler Okulu ve Yetiştirme Yurdu İç Yönetmeliği"ne göre yönetilmektedir. İlk ve orta öğretim için müfredat programı da bu yönetmelikte yer almıştır. Oldukça kısır ve çağ gerisinde kalan bu programın çağdaş düzeye getirilmesi için 1976 yılı Haziran ayında program geliştirme çalışmaları yapılmıştır. Onu izleyen yıllarda bu konuda bir çalışma yapılmamıştır. Ancak bu çalışmaların 1981 yılında tamamlanması planlanmıştır.

İstanbul-İstinye Körler Okulunda körler için eğitim ve öğretim araçlarının bir kısmı yapılmaya başlanmıştır.

Ayrıca Ankara da hem ilk ve hemde ortaokulda Braille Yazısı ile kitap basan iki matbaa makinesi vardır. Bunlar tüm körler okullarının kitap ihtiyacını karşılamaktadırlar.

II. İşitme Özürlülere Sağlanan Eğitim Olanakları

İşitme özürlülerden ancak işitme kaybı 90 dB ve daha yüksek olan sağırlar için özel eğitim olanakları sağlanmış, ağır işitenler için özel eğitim önlemleri alınmamıştır. Ama sağırlar okuluna tam sağır olarak alınan öğrencilerin birçoğu ağır işiten durumundadır.

Şimdi sağırlar için sağlanan eğitim olanaklarını tarihi akışa göre açıklamaya çalışalım.

Türkiye'de ilk sağırlar okulu —Körler kısmında da açıklandığı gibi— 1889 yılında İstanbul Ticaret Mektebinde Grati Efendi tarafından açılmıştır. Bu hem körler hemde sağırların karışık eğitim öğretim gördüğü ilk okuldur. Grati Efendinin ölümünden sonra oğlu Lui Grati bu eğitimi devam ettirmiştir. O zaman bu okul gündüzlü idi ve 6 ilâ 20 yaş arasında sağır çocuklar ve gençler alınıyordu. İşaret metoduna göre eğitim yapıyordu. 1926 yılında bu okul kapatılmış ve öğrencileri İzmir Sağırlar Okulu'na nakledilmiştir.

Cumhuriyetin ilk yılında, TBMM'nin himayesinde, 1923 yılında İzmir'de 2. sağırlar okulu açılmıştır. Bu okula ilk müdür İstanbul

sağır okulundan mezun kendisi sağır olan Ali Fuat bey olmuştur. Bu okul 1924 yılında Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaletinin (SSYB) sorumluluğuna verilmiştir.

Okulda ilk olarak oral-sözlü öğretim metodu uygulanmıştır. Kültür derslerinin öğretimine ek olarak bu okulda çorapçılık, kunduracılık, terzilik, doğramacılık vb. sanat çalışmalarına da yer verilmiş ve bu konuda çok başarılı olunmuştur.

Bu okul, 1951 yılında kabul edilen 5822 sayılı kanunla Milli Eğitim Bakanlığına devredilmiştir. O zamana kadar körlerle birlikte yapılan eğitim ayrılmış, körler Ankara da Etimesgutta açılan ayrı körler okuluna nakledilmiştir.

İkinci sağır okulu İstanbul da "İstanbul Sağır, Dilsiz ve Körler Tesanüt Cemiyeti" tarafından 1944 yılında "İstanbul Özel Sağır Dilsiz ve Körler Okulu" adı ile açılmıştır. Bu okul adındanda anlaşılacağı üzere özel bir okuldur. Okul 1952-1953 öğretim yılına kadar özel okul olarak öğretimini sürdürmüş 1953 yılında Milli Eğitim Bakanlığına devredilmiştir. Okul Milli Eğitim Bakanlığına devredildikten sonra Yıldız semtindeki bugünkü yerine nakledilmiştir. Adı da "İstanbul-Yıldız Sağır Okulu ve Yetiştirme Yurdu" olarak değiştirilmiştir.

İstanbul Yıldız Sağır Okulu 1964-1965 öğretim yılında ilkokula ek olarak ortaokul ve orta sanat kısımları açılmış ve bu düzeyde eğitim öğretime başlanmıştır.

Üçüncü Sağır Okulu 1952-1953 öğretim yılında Ankara Etimesgutta açılmıştır.

1951-1952 öğretim yılında Ankarada o zaman Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu ve bugün Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi olan binada "Özel Eğitim Ana Okulu" açılmıştır. Bu okul gündüzlü olarak Ankara da bulunan sağır ve ağır işiten çocuklar için etkinliğe başlamış ve iki yıl sonra kapanmıştır. Bu, sağırın okul öncesi eğitiminde ilk ve son çalışma olmuştur. O zaman sağır okullarında ve ana okulunda görev alan öğretmenler seçilip en az üç aylık sıkı ve uygulamalı bir eğitim aldıktan sonra bu okullara atanmışlardır.

Ankara sağır okulu ve yetiştirme yurdu'da 1969-1970 öğretim yılında ortaokul kısmı da açılmıştır. 1980-1981 öğretim yılında Türkiye'de 17 yatılı Sağır Okulu ve Yetiştirme Yurdu bulun-

CUMHURİYET DEVRİNDE 1981'e KADAR ÖZEL EĞİTİM

maktadır. Bunların yerleri ve açılış sırası tarihleri aşağıdaki gibidir.

Sıra No	Okulun Bulunduğu Yer	Açıldığı Öğretim Yılı
1	İzmir - Alsancak	(1923 - 1924) 1951 - 1952
2	İstanbul - Yıldız	(1944) 1952 - 1953
3	Ankara	1951 - 1952
4	Diyarbakır	1956 - 1957
5	Adana	1962 - 1963
6	İstanbul - Göztepe	1969 - 1970
7	Erzurum	1970 - 1971
8	Konya	1970 - 1971
9	Samsun	1970 - 1971
10	Eskişehir	1971 - 1972
11	Sivas	1972 - 1973
12	Kastamonu	1974 - 1975
13	Malatya	1974 - 1975
14	Bursa - Kemal Paşa	1976 - 1977
15	Kayseri - Develi	1976 - 1977
16	Çanakkale - Gelibolu	1976 - 1977
17	Gümüşhane - Şiran	1980 - 1981
18	Rize	1981 - 1982
19	Niğde	1981 - 1982
	Normal sınıflarda 41 özel sınıf	1981 - 1982

1981 - 1982 Öğretim Yılında 19 okul ve 41 özel sınıfa devam eden öğrenci sayısı 3093 tür.

Sağırılar okullarında cumhuriyetin ilk yıllarında düzenli bir müfredat programı yapılmamıştır. Yalnız okullarda çeşitli sanat öğretimine ağırlık verilmiştir. Özellikle İzmir Sağırılar ve Körler Okulunda terzilik, kunduracılık, çorapçılık vb. işkollarında iş piyasasında başarılı kimseler yetiştirmişlerdir. Okulda oral metotla öğretim yapılmıştır. Bugünde tüm okullarda oral metotla öğretim yapılması istenmektedir. Ancak bu konuda başarılı olduğumuz söylenemez.

Sağırılar okulunda bugün uygulanmakta olan Sağırılar Okulları Yönetmeliği ile "Sağırılar ilkokulu ve Yetiştirme Yurdu Müfredat Programı" 1967 yılı Haziran ayında Ankara da Doğan Çağlar'ın yönetmeliğinde toplanan İzmir Sağırılar Okulu Müdürü Muhittin Kara-

han, İstanbul Sağırlar Okulu Müdürü Hitmet Sayın, öğretmen Melek Gönen, Hakkı Gönen, Cahide Oran, Ankara Sağırlar Okulu Müdürü Mustafa (Sancılı) Gürpınar ve öğretmen Mehmet Okuturlar tarafından hazırlanmıştır. Müfredat programı 5 Eylül 1967 tarihinde kabul edilerek ve onaylanarak uygulamaya konmuştur. Yönetmelik ise 2 Şubat 1967 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. 1975 Eylül ve 1976 Haziran aylarında Sağırlar Okulları Müfredat Programı geliştirme çalışmaları yapılmış fakat Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesinde incelenip sonuçlandırılmamıştır.

Bugün yürürlükte bulunan yönetmelik hükümlerine göre sağırlar okulu öğrenim süresi; 2 yıllık ana kısmı, 6 yıllık ilkokul kısmı, 3 yıllık ortaokul kısmı ve 3 yıllık orta sanat kısmından oluşmaktadır. Ancak bunlarda 2 yıllık hazırlık kısmı uygulama olanağı bulamamıştır. Ortaokul kısmı ile orta sanat kısımları da 1964-1965 öğretim yılında İstanbul-Yıldız, 1969-1970 öğretim yılında da Ankara Sağırlar Okulunda açılmıştır. Diğerleri sadece 6 yıllık ilkokul olarak çalışmaktadır.

Konuşma özürlü çocuklar için düzenli hizmet veren bir okul yoktur. Ancak 17 ilimizde etkinlik gösteren Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde teşhis ve sağaltım çalışmaları yapılmaktadır.

Ortopedik Özürlüler İçin Sağlanan Eğitim ve Öğretim Olanakları

Ortopedik özürlü çocuklardan bir kısmı normal okullara devam etmektedir. Ancak normal okullara devam etmesi mümkün olmayan ortopedik özürlü çocuklar için Milli Eğitim Bakanlığı 1967 yılında bir okul açmaya karar vermiştir. Plan ve projeleri hazırlanıp 1973 yılı sonunda yapımı tamamlanan okul Ankara-Aydınlıkevlerde 9 Mart 1974 yılında 38 öğrenci ile öğretime açılmıştır. Önce ilkokul olarak öğretime başlayan okul 1975-1976 öğretim yılında ortaokul kısmını da açmış ve adı "Ortopedik Özürlü Çocuklar Temel Eğitim Okulu ve Yetiştirme Yurdu" adını almıştır. Okulda ilk ve orta öğretime ek olarak, Trikotaj-Çiçekcilik-Daktilografi-Bıçkı-Halıcılık-Fotoğrafıcılık, Dikiş vd. el işleride öğretilmektedir. Aynı zamanda çocukların fizik tedavileri, ameliyatları ve suni organ takılması ve diğer tıbbi tedavileride okulda yaptırılmaktadır. Uyarlanmış beden eğitim dersi hariç ortopedik özürlüler okulunda normal ilk ve ortaokul programları aynen uygulanmaktadır.

1981-1982 öğretim yılında okula devam eden öğrenci sayısı 180 dir.